

РОЗДІЛ 2 АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

УДК 314.748

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.4.11>

Андрій ЛЕБІДЬ

доктор філософських наук, професор, професор кафедри психології, політології та соціокультурних технологій, Сумський державний університет, вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007

ORCID: 0000-0001-9100-0273

Scopus Author ID: 57212347901

Микола НАЗАРОВ

кандидат політичних наук, старший викладач кафедри психології, політології та соціокультурних технологій, Сумський державний університет, вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007

ORCID: 0000-0002-4504-7908

Scopus Author ID: 57215903050

Владислав РОЖОК

студент факультету іноземної філології та соціальних комунікацій, Сумський державний університет, вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007

ORCID: 0000-0002-9957-2425

Тетяна ТИМОФЄЄВА

студентка факультету іноземної філології та соціальних комунікацій, Сумський державний університет, вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007

ORCID: 0000-0002-3441-1524

Бібліографічний опис статті: Лебідь, А., Назаров, М., Рожок, В., Тимофєєва, Т. (2021). Система соціальних гарантій для українських трудових мігрантів у Польщі. *Ввічливість. Humanitas*, 4, 70–78, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.4.11>

СИСТЕМА СОЦІАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ У ПОЛЬЩІ

У статті досліджується стан трудової міграції в Україні, загальні мотиватори для виїзду громадян за кордон. Мета роботи – дослідити, які саме соціальні гарантії надає Республіка Польща для працівників з України. Для реалізації поставленої мети необхідно виконати такі завдання: 1) проаналізувати статистику України щодо міжнародної трудової міграції за такими джерелами, як: а) ДержСтат, б) УкрСтат; 2) проаналізувати соціальні гарантії, які називають роботодавці з Польщі для наших громадян, за трьома сферами (сільське господарство, будівництво та готельно-ресторанна справа). Об'єктом дослідження є система соціальних гарантій, яку надає роботодавець в Польщі для працівників з України. Предмет дослідження – конкретні соціальні гарантії, які Польща надає працівникам з України. Методологічною основою наукового дослідження є метод наукового пізнання, дослідження вітчизняних та закордонних авторів у галузі міграції та соціальних гарантій, дані Державного комітету статистики України, періодичні наукові видання. Наукова новизна результатів дослідження полягає в такому: узагальнено та поглиблено основні теоретико-методичні підходи до міграційних ризиків; запропоновано заходи з мінімізації трудової міграції через злагоджену роботи ключових інститутів влади (Президента, Кабінету Міністрів та Верховної Ради України). Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки та рекомендації, викладені в роботі, можуть бути застосовані державними органами управління та суб'єктами господарювання з метою активізації внутрішнього ринку праці та створення більш сприятливих умов праці в Україні. Автори дійшли висновку, що рівень доходу та соціальні гарантії для українських мігрантів у Польщі є привабливими та мотивувальними для роботи в цій країні. Таким чином, державі Україна необхідно системно налагодити роботу із соціального захисту працівників, що містить як економічні, так і позаекономічні мотиватори.

Ключові слова: система соціальних гарантій, трудові мігранти, молодь, мультикультуралізм, культурний шок.

Andrii LEBID

Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Professor at the Department of Psychology, Political Science and Socio-cultural Technologies, Sumy State University, 2, Rimskogo-Korsakova str., Sumy, Ukraine, 40007

ORCID: 0000-0001-9100-0273

Scopus Author ID: 57212347901

Mykola NAZAROV

Candidate of Political Sciences, Senior Lecturer at the Department of Psychology, Political Science and Socio-cultural Technologies, Sumy State University, 2, Rimskogo-Korsakova str., Sumy, Ukraine, 40007

ORCID: 0000-0002-4504-7908

Scopus Author ID: 57215903050

Vladyslav ROZHOK

Student at the Faculty of Foreign Philology and Social Communications, Sumy State University, 2, Rimskogo-Korsakova str., Sumy, Ukraine, 40007

ORCID: 0000-0002-9957-2425

Tetiana TYMOFIEIEVA

Student at the Faculty of Foreign Philology and Social Communications, Sumy State University, 2, Rimskogo-Korsakova str., Sumy, Ukraine, 40007

ORCID: 0000-0002-3441-1524

To cite this article: Lebid, A., Nazarov, M., Rozhok, V., Tymofieieva, T. (2021). Systema sotsialnykh harantii dlia ukrainskykh trudovykh mihrantiv v Polshchi [System of social guarantees for Ukrainian labor migrants in Poland]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 4, 70–78, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.4.11>

SYSTEM OF SOCIAL GUARANTEES FOR UKRAINIAN LABOR MIGRANTS IN POLAND

The article examines the state of labor migration in Ukraine, the general motivators for citizens to go abroad. The aim of the work is to investigate what social guarantees the Republic of Poland provides for workers from Ukraine. To achieve this goal it is necessary to perform the following tasks: 1) To analyze the statistics of Ukraine on international labor migration by such sources as: a) GosStat, b) UkrStat; 2) To analyze the social guarantees provided by employers from Poland for our citizens in three areas: (agriculture, construction and hotel and restaurant business). The object of the study is the system of social guarantees provided by the employer in Poland for workers from Ukraine. The subject of the research is specific social guarantees that Poland provides to workers from Ukraine. The methodological basis of scientific research is the method of scientific knowledge, research of domestic and foreign authors in the field of migration and social guarantees, data of the State Statistics Committee of Ukraine, periodicals. The scientific novelty of the research results is as follows: the main theoretical and methodological approaches to migration risks are generalized and deepened. Measures to minimize labor migration through the coordinated work of key institutions of power – the President, the Cabinet of Ministers and the Verkhovna Rada of Ukraine – are proposed. The practical significance of the obtained results is that the conclusions and recommendations presented in the work can be applied by public authorities and business entities in order to activate the internal labor market and create more favorable working conditions in Ukraine. The authors concluded that the level of income and social guarantees for Ukrainian migrants in Poland are generally attractive and motivating to work in this country. Thus, the state of Ukraine needs to systematically establish work on social protection of workers, which includes both economic and non-economic motivators.

Key words: system of social guarantees, labor migrants, youth, multiculturalism, cultural shock.

Актуальність проблеми. В умовах глобалізації та суттєвої різниці в соціально-економічному розвитку держав проблематика соціальних гарантій мігрантів набуває все більшої актуальності. Україна межує з країнами Європейського Союзу, зокрема з Польщею, які за останні 20 років здійснили значний прогрес у ключових економічних та соціальних параме-

трах. Ця обставина сприяє міграції українських громадян до Польщі. Зважаючи на це, виникає необхідність дослідити соціальні гарантії українських громадян, які працюють у цій державі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На інтерес до трудової міграції можна натрапити в працях українських та закордонних науковців. Теми досліджень щодо міграції від-

різняються одна від одної. Одні досліджують «фактори впливу» («Міжнародна трудова міграція українців до країн Європи: фактори впливу» (Сирочук, 2014: 112)), інші ставлять перед собою завдання дослідити «Наслідки зовнішньої трудової міграції» (Позняк, 2016: 175). Базові засади дослідження міграції як соціального явища викладені в працях закордонних науковців (Р. Альба, Г. Беккер, Е. Берджес, М. Гордон, Т. Заславська, Ф. Знанецький, В. Зомбарт, В. Іонцев, М. Кастельс, Г. Лоурі, Р. Макензі, Д. Массей, Дж. Мінцер, Р. Мертон, В. Ні, Р. Парк, Е. Равенштейн, У. Томас, Т. Парсонс, О. Хандлін, Я. Щепанський, П. Штопма, Т. Шульц та ін.).

Зазначені вище вчені дослідили чинники та причини появи трудової міграції в соціумі. Трудову міграцію вивчають і українські вчені. Дослідження і комплексний аналіз характеристик трудових міграційних процесів здійснено у працях таких учених, як І. Майданік, Е. Лібанова, О. Позняк, О. Малиновська, Б. Юськів, О. Хомра, М. Ожеван, Т. Петрова, В. Нагорний, О. Примак, В. Чорна та ін., які дослідили зовнішніх трудових мігрантів у всіх аспектах життя, а також виокремили напрями трудової міграції, дослідили умови праці та перебування за кордоном, визначили причини, які є рушійною силою для українських емігрантів.

Значний внесок у розробку міграційної тематики в українській науковій думці здійснили В. Бакіров, С. Білошицький, О. Безрукова, К. Богомаз, Б. Гнатківський, Б. Дмитрук, А. Зякун, Л. Калашнікова, В. Капітан, Н. Карпачова, М. Касьянова, В. Кравченко, Н. Ліповська-Маковецька, Е. Майкова, І. Марченко, О. Палагнюк, Н. Пархоменко, Н. Побулавець, І. Прибиткова, О. Римаренка, О. Ровенчак, М. Сірант, О. Соснін, Х. Чернописька та ін.

Дослідження міграційних настроїв студентів у Львові проводилося Міжнародним інститутом освіти, культури та зв'язків із діаспорою Львівського політехнічного національного університету (автори доповіді: І. Ключковський, Ю. Марусик, О. П'ятковська). Мета дослідження – вироблення рекомендацій органам державної влади України щодо запобігання відтоку високоінтелектуальних сил (Ключковська, Марусик, П'ятковська, 2014: 22). Респондентами дослідження стали студенти початкових і випускних курсів Львівського національного медич-

ного університету імені Д. Галицького, Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнології імені С.З. Гжицького, Львівського національного університету імені І. Франка, Львівського національного аграрного університету. Опитавши 871 респондента (448 першокурсників і 423 випускники), ми виявили, що майже 54% респондентів були за кордоном (поїздки були туристичними, але до 10% були працевлаштовані за кордоном), 67% мали батьків або родичів, що працюють за кордоном. Підсумувавши, з'ясувалося, що 81,96% висловили бажання працювати за кордоном, а 37% – із метою постійного проживання. Дослідження показало, що аспіранти більш схильні до трудової міграції: 84,42% опитаних мають бажання виїжджати за кордон, що на 4,82% більше, ніж у першокурсників. Дослідники дійшли висновку, що бажання студента мігрувати зумовлене проблемами професійної самореалізації і низькою заробітною платнею в Україні в порівнянні з іншими країнами. Також було доведено, що Польща є однією з основних країн студентської міграції.

У вересні 2016 року Соціологічною групою «Рейтинг» (Rating Group Ukraine) проведено дослідження «Міграційні настрої населення України». За отриманими даними, 30% українців хотіли б поїхати за кордон на постійне місце проживання, 40% опитаних виявили бажання працювати за кордоном. Рівно через рік (у вересні 2017 року) проведено аналогічне дослідження «Динаміка міграційних настроїв українців», яке довело той факт, що міграція в Україні зростає, а саме на 5% за рік збільшився відсоток охочих переїхати за кордон на постійне місце проживання, бажання працювати за кордоном виявило 44% опитуваних, що на 4% більше ніж у минулому році (Соціологічна група Рейтинг, 2016).

Попри те, скільки вже проведено досліджень, трудову міграцію можна досліджувати ще не одному поколінню, адже значна частина населення країни мігрує в інші країни в пошуках кращих умов для життя, а масштаб трудової міграції зростає з кожним днем. І тому ми спробуємо дослідити тему, яка є унікальною, яку ніхто поки що не досліджував в Україні, звучатиме вона так: «Система соціальних гарантій для трудових мігрантів з України в Польщу». Тобто новизною дослідження буде саме

тематика та методика, оскільки ще не трапляються дослідження на цю тематику, які використовували б контент-аналіз, а саме аналіз оголошень.

Мета дослідження – виявити, які саме соціальні гарантії надає Республіка Польща для працівників з України. Для реалізації поставленої мети необхідно виконати такі завдання: 1) проаналізувати статистику України щодо міжнародної трудової міграції за такими джерелами, як: а) ДержСтат, б) УкрСтат; 2) проаналізувати соціальні гарантії, що називають роботодавці з Польщі для наших громадян за трьома обраними сферами (сільське господарство, будівництво та готельно-ресторанна справа).

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародна трудова міграція в Україні – це явище переміщення особи працездатного віку з метою тимчасового працевлаштування, яке супроводжується перетином державного кордону та в'їздом на територію іншої країни. Зазвичай люди мігрують у пошуках кращих умов життя і більш високої оплати праці.

Нині це явище набирає обертів, точна цифра мігрантів невідома, приблизно до 7 мільйонів українців виїхали працювати за кордон. Починаючи з кінця березня 2018 року в пошуках кращого життя вже виїхало 1 793 923 трудових мігрантів. Таку статистику оприлюднює ресурс, який займається онлайн-підрахунками громадян, що виїжджають за межі України. Згідно з лічильником з України за одну хвилину виїжджає 2 заробітчани. Якщо поррахувати, то за добу Україну покидає приблизно 2 880 людей.

Висококваліфіковані працівники – професіонали, які повинні працювати на розвиток України. Із виїздом за кордон однієї такої людини Україна втрачає значний інтелектуальний потенціал. Висококваліфіковані спеціалісти, на підготовку яких країна витратила чимало бюджетних коштів, виїждять на заробітки за кордон працювати на малокваліфікованій, неprestижній праці, тому що в нашій країні відсутні бажані працівниками соціальні гарантії порівняно із сусідньою державою (Польща). Саме тому обрана проблематика дослідження є вельми актуальною.

Сьогодні Україна, як і решта європейських країн, у державній політиці на один із перших планів ставить захист забезпечення всім необхідним своїх громадян, тому в кожній країні є спеціальні органи управління соціального

захисту та підвідомчі їм підприємства, установи, організації, які утворюють єдину державну систему соціального захисту населення. У соціальній політиці своє підтвердження знаходять соціальні гарантії, закріплені Конституцією України. Державне соціальне забезпечення і є основною частиною захисту населення.

У Законі України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 05.10.2000 р. з редакцією від 10.06.2018 р. визначені правові засади формування та застосування державних соціальних стандартів і нормативів, спрямованих на реалізацію соціальних гарантії.

Основні державні соціальні гарантії встановлюються законами з метою забезпечення конституційного права громадян на достатній життєвий рівень.

До основних включаються: мінімальний розмір заробітної плати, мінімальний розмір пенсії за віком, неоподатковуваний мінімум доходів громадян, розміри державної соціальної допомоги та інших соціальних виплат. Основні державні соціальні гарантії, які є основним джерелом існування, не можуть бути нижчими від прожиткового мінімуму, встановленого законом (Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії, 2017).

Отже, Закон прописує низку основних гарантії, які держава повинна надавати громадянам. Саме це нам дає зрозуміти, на що у своєму дослідженні ми повинні звернути увагу. На основі цієї інформації ми формуємо основні критерії, за якими будемо робити аналіз оголошень, у яких роботодавці з Польщі прописують ті гарантії, які надають нашим трудовим мігрантам. Тому для дослідження на тему «Система соціальних гарантії для трудових мігрантів з України в Польщу» цей документ є основою.

Для нашого дослідження потрібно обрати платформи, на яких роботодавці Польщі розміщують оголошення або українські фірми, співпрацюючи з Польщею, надають запрошення на роботу нашим трудовим мігрантам. На цих сайтах є показник кількості оголошень, за яким ми і будемо вираховувати сукупність дослідження. Щоб обрахувати генеральну сукупність, нам потрібно дізнатися кількість оголошень, яку відображає певний сайт, тому ми зробили список цих сайтів відразу за кількістю оголошень, розміщених на них, але нам

потрібно вирахувати, скільки оголошень розміщено за такими напрямками спеціальностей, як сільське господарство, будівництво та готельно-ресторанна сфера, оскільки на ці роботи їде більшість заробітчан.

Це підтверджує дослідження, яке проводила соціологічна група «Рейтинг» серед мешканців Львова, Івано-Франківська, Тернополя, Луцька, що протягом останніх п'яти років працювали в Польщі. Згідно з результатами дослідження українські заробітчани переважно виконують у Польщі фізичну роботу (77 відсотків) або працюють у сфері послуг (16 відсотків). Лише один відсоток опитаних обіймає у Польщі керівні посади.

Генеральна сукупність вибірки має 332 вакансії оголошень за трьома сферами. За допомогою формули для обрахування вибірки ми можемо розрахувати нашу вибіркову сукупність. Якщо максимальна прийнята похибка становить 9%, то отримаємо такий результат:

$$1 \div (0.09^2 + 1 \div 332) = 89.9$$

Тобто вибіркова сукупність цього дослідження складатиме 90 оголошень, оскільки ми беремо до уваги три сфери праці, то логічно було б прорахувати і структурувати, яку кількість оголошень цієї сфери потрібно проаналізувати на кожному із сайтів, то ж рахуємо: цифру вибіркової сукупності поділимо на кількість сфер і отримаємо кількість оголошень із кожної сфери, яку потрібно проаналізувати.

$$90 \div 3 = 30$$

Але і це не все, адже ми маємо 7 вебресурсів, тому на кожному з них потрібно буде проаналізувати :

$$30 \div 7 = 4.3$$

По 4.3 оголошень потрібно буде взяти з кожного сайту за кожною сферою.

Для фіксації факти під час дослідження було розділено за блоками та визначено всі індикатори, які можуть бути присутніми та корисними для дослідження, а саме було виділено такі блоки та розписано їх, як:

– оплата праці: почасова, щомісячна, понаднормова, черговість оплати в місяць;

– режим роботи: кількість днів на тиждень, тривалість робочого перебування (3 місяці, півроку, рік), тривалість робочого дня (год./день), перерви на обід, графік роботи на тиждень;

– медичне страхування: присутність чи відсутність, приватне, державне, безкоштовне, на які хвороби чи випадки розраховане;

– умови праці: графік роботи, кількість перерв, умови робочого місця, кількість вихідних, санітарно-гігієнічні умови, фактори безпеки;

– умови проживання: надаються за рахунок роботодавця, винаймається самостійно, але з отриманням компенсації, хостел, гуртожиток, квартира.

Дослідження на тему «Система соціальних гарантій для трудових мігрантів з України в Польщу» проведено завдяки вільному доступу до пошукової системи Google та вебресурсів, які надають інформацію щодо працевлаштування в Польщі за певними сферами праці, а саме сільське господарство, будівництво та готельно-ресторанна сфера. Наше завдання – фіксувати лише факти без оціночних суджень серед 90 оголошень, які були взяті з 7 інформаційних ресурсів. Факти вносилися в таблицьки з прописаними раніше в них індикаторами.

Аналіз оголошень проводився через функцію, яка є на сайтах оголошень щодо фільтрації їх за сферами діяльності, тоді ми мали змогу отримати перелік оголошень щодо працевлаштування за визначеною сферою. Із кожного сайту було взято лише по 13 оголошень, які були повністю проаналізовані й розписані за індикаторами. Основною складністю, що виникала, є неповнота оголошень, оскільки в деяких навіть не вказувалася щомісячна оплата праці.

Проаналізувавши по 30 оголошень із трьох сфер діяльності ми маємо середні дані, які зафіксовані та закріплені в таблицях:

1) Сільськогосподарська сфера

Основні професії, виявлені в цій сфері: працівник на ферму або птахофабрику, робітники на збір ягід, грибів чи овочів та тракторист, всі інші професії трапляються на сайтах оголошень рідше, як-от ветеринар, працівник-селекціонер рослин та працівник лісгоспу. У цій сфері нами опрацьовано по 4 оголошення із 7-ми сайтів і зведено середні числа, які можемо продемонструвати в таблиці 1:

Ми бачимо, що жодний роботодавець не вказує суму соціальних виплат і розмір оплати понаднормової праці. Ці всі нюанси, можливо, будуть указані в трудовому договорі, але на сайтах це не вказано. Лише в 73,3% оголошень вказано щомісячну оплату праці, середня з яких складає 21 743 грн. Почасова оплата вказана лише в 11 оголошеннях (37%). Понаднормову працю допускають у 28%, а пакет

соціальних послуг надає 3,3% роботодавців, хоча режим роботи складає в середньому 6 днів по 10–12 годин на добу. Місце для проживання надає 87% місць праці за рахунок роботодавців. Цифри з надання медичного страхування є невтішними, адже складають 6,7%.

Отже, можна зробити висновок, що в сільськогосподарській сфері Польща потребує допомоги наших мігрантів, які їдуть для того, щоб заробити, а роботодавці не замислюються над тим, щоб надати більше соціальних гарантій, як-от соціальні виплати чи медичне страхування. Це можна пояснити тим, що працювати в цю сферу їдуть ті люди, яким немає різниці, де працювати і в яких умовах, адже якби мігранти порушували питання медичного страхування, то уряд Польщі приймав би рішення, адже вони зацікавлені в міграції до Польщі українського населення.

2) Будівельна сфера

Ця сфера має неабиякі переваги для українських мігрантів, адже бачимо, що багато оголошень на сайтах саме з цієї сфери, тому ми про-

аналізували також 30 оголошень на 7-ми сайтах і отримали такі результати (табл. 2).

Основні вакансії цієї сфери: муляр, майстер з укладання бруківки, слюсар та електрик. Рідше можна натрапити на монтажника гіпсокартону, опалубника-бетонника та арматурника.

Середня заробітна плата працівника на будівництві – 30 650 грн, а почасова оплата 112 грн. Під час роботи в цій сфері можливі понаднормові години праці, зазначені в 40% оголошень, але не мають прописаної оплати. Соціальний пакет під час працевлаштування надає 3,3% роботодавців, а ось медичне страхування забезпечує 33,3%, із яких 30% оплата здійснюється повністю роботодавцем, а 3,3% оплачується навпіл, тобто 50% суми платить працівник і 50% роботодавець. Режим роботи складає 6 днів на тиждень по 10–12 годин на добу. Проживанням забезпечує 83,3% компаній, що надають працевлаштування.

Отже, як ми можемо бачити, сфера будівництва дає більшу ймовірність отримати медичне

Таблиця 1

№	Індикатор	Кількісний показник	Якісний показник
1	Розмір оплати праці:	-	Сільськогосподарська сфера діяльності
	Щомісячна	21 743 грн (указано у 22 оголошеннях)	-
	Почасова	87 грн (указано в 11 оголошеннях)	-
	Оплата понаднормової праці	-	Можливі в 9 оголошеннях
2	Розміри соцвиплат, якщо вони є	-	Пакет усіх соцвиплат в 1 оголошенні.
3	Наявність/відсутність медичного страхування	Наявне у 2-х оголошеннях	За рахунок роботодавця.
4	Кількість робочих днів на тиждень	6 днів	
5	Робочий час (год./день)	10–12 год.	
6	Умови проживання, якщо їх надає роботодавець.	Надається у 26 оголошеннях	За рахунок роботодавця.

Таблиця 2

№	Індикатор	Кількісний показник	Якісний показник
1	Розмір оплати праці:		Будівництво
	Щомісячна	30 650 грн	-
	Почасова	100,3 грн	-
	Оплата понаднормової праці	-	Можливі переробки зазначені у 12 оголошеннях
2	Розміри соцвиплат, якщо вони є.	Надає лише 1 оголошення	Повний соцпакет
3	Наявність/відсутність медичного страхування	Наявне в 10 оголошеннях	Медичне страхування за рахунок роботодавця 9 (1 оплачено 50 на 50)
4	Кількість робочих днів на тиждень	6 днів	ПН - СБ
5	Робочий час (год./день)	10–12 годин	-
6	Умови проживання, якщо їх надає роботодавець	Надається в 25 оголошеннях	За рахунок роботодавця

страхування, яке необхідне під час роботи на будівництві, можливо, часті нещасні випадки і є причиною того, що 33,3% забезпечує за свій кошт страхування, а висока оплата праці зумовлена іноді небезпечними умовами праці.

3) Готельно-ресторанна сфера

Готельно-ресторанна сфера пропонує такі вакансії, як покоївка, офіціантка і кухар, найчастіше трапляється адміністратор та працівник рецепшену. На сайтах оголошень великий відсоток оголошень із цієї сфери, а це означає, що на ці роботи їде менше українців, ніж у дві попередні сфери. Проаналізувавши 30 оголошень, ми маємо такі дані (табл. 3).

Середня щомісячна оплата праці в цій сфері – 21 345 грн, яка зазначена в 76,7% оголошень, а почасову оплату роботодавці зазначають рідше, лише в 26,7% – 83 грн. Понаднормова праця дозволяється лише в 40% вакансій, але розмір оплати не зазначений у жодному оголошенні. Офіційне працевлаштування, яке надає повний пакет соціальних послуг, надається в 6,7% місць роботи, такий самий відсоток гарантує і медичне страхування, здійснене за рахунок роботодавця. Режим роботи становить 6 днів на тиждень по 9 годин. Місце для проживання надають 83,3% роботодавців.

Ці дані свідчать про те, що в цій сфері немає ризиків, задля яких могло б бути обов'язкове медичне страхування, але оплата праці не дуже висока, оскільки робочий час складає лише 9 годин, що для працівників є трішки дивним, адже середній робочий час для мігрантів складає від 12 до 14 годин.

Висновки і перспектива подальших досліджень. Дослідження системи соціальних

гарантій показало, що міжнародна міграція робочої сили є формою міжнародних економічних відносин, в основі яких лежить переміщення факторів виробництва. Це об'єктивний процес, властивий ринковій економіці. Відповідно до ринкових законів трудові ресурси шукають собі найбільш вигідне застосування, що дає максимальну ефективність. Отже, під трудовою міграцією ми розуміємо тимчасову міграцію, метою якої є продаж мігрантами своєї праці й отримання відповідної заробітної плати в країні в'їзду.

На етапі контент-аналізу оголошень стають зрозумілі обсяги міграції з України до Польщі, оскільки кількість оголошень на вебресурсах перевищує 100 оголошень за останні 24 години. Також ми можемо стверджувати, що мігранти їдуть для того, щоб підняти свій рівень доходу, адже оплата праці в Польщі значно перевищує середню заробітну плату. Також ми провели структурований аналіз за професійними сферами, як-от сільське господарство, будівництво та готельно-ресторанна справа. Ці сфери вважаються некваліфікованою роботою, тому ми, отримавши цифри оплати праці вище 20 тис. гривень, розуміємо, що Польща дійсно надає вищі соціальні гарантії, за індикаторами оплати праці почасова робота оплачується високо, можна зазначити, що робота на будівництві є більше оплачуваною, ніж деякі інші сфери.

Приблизно 85% роботодавців гарантують безкоштовне надання житла з усіма умовами для життя. Доволі низьким є відсоток медичного страхування, що надає Польща, адже проаналізувавши 90 оголошень, із яких лише в 14 гарантується повне страхування, зазвичай

Таблиця 3

№	Індикатор	Кількісний показник	Якісний показник
1	Розмір оплати праці:	-	Готельно-ресторанна сфера
	Щомісячна	21 345 грн (указано в 23 оголошеннях)	-
	Почасова	83 грн (указано у 8 оголошеннях)	-
	Оплата понаднормової праці	-	Можливі в 12 оголошеннях
2	Розміри соцвиплат, якщо вони є	-	Пакет усіх соцвиплат у 2 оголошеннях.
3	Наявність/відсутність медичного страхування	Наявне у 2-х	За рахунок роботодавця
4	Кількість робочих днів на тиждень	6 днів	-
5	Робочий час (год/день)	9 годин	-
6	Умови проживання, якщо їх надає роботодавець	Надається у 25 оголошеннях	За рахунок роботодавця

у сфері будівництва, де є більший ризик виникнення несподіваних випадків.

Загалом, Україна має нарощувати рівень соціального захисту населення, шукати різні мотиватори для того, щоб громадяни працювали на власну державу. Мотиваторами можуть бути

пільги під час ведення бізнесу, додаткові стимули для офіційного працевлаштування тощо. У подальшому необхідно дослідити структуру та динаміку трудової міграції за іншими професійними категоріями, як-от вчителі та викладачі, працівники медичної сфери.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сирочук Н.А. Міжнародна трудова міграція українців до країн Європейського союзу: фактори впливу. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2014. № 11. С. 110–118.
2. Позняк О.В. Оцінювання наслідків зовнішньої трудової міграції в Україні. *Демографія та соціальна економіка*. 2016. № 2. С. 169–182.
3. Ключковська І. Звіт про результати дослідження міграційних настроїв студентів Львова. Львів : МІОК НУ «Львівська політехніка». 2014. 107 с.
4. Про зайнятість населення : Закон України від 02 жовтня 2019 р. №24 / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/5067-17> (дата звернення: 04.11.2021).
5. Про зовнішню трудову міграцію : Закон України від 01 січня 2021 №49-50 / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/761-19> (дата звернення: 04.11.2021)
6. Щодо оплати праці працівників малих підприємств : Методичні рекомендації від 13 серпня 2004 р. №186 / Міністерства праці та соціальної політики України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0186203-04#Text> (дата звернення: 04.11.2021)
7. Про оплату праці : Закон України від 31 вересня 1995 р. №23-92, / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 04.11.2021)
8. Про затвердження Порядку нарахування пені та її сплати : Закон України від 15 травня 2007 «№ 223 / Міністерства праці та соціальної політики України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0552-07#Text> (дата звернення: 04.11.2021)
9. Соціально-професійна мапа працездатних територій Сумської області / за ред. Н. Світайло. Суми : ФОП Цьома С.П., 2020. 106 с.
10. Комплексний портрет працездатного населення працездатних територій Сумської області: соціальні аспекти / за ред. Н. Світайло. Суми : ФОП Цьома С.П., 2020. 198 с

REFERENCES:

1. Syrochuk N.A. (2014). Mizhnarodna trudova mihratsiia ukrainsiv do krain Yevropeiskoho soiuzu: faktory vplyvu. [International labor migration of Ukrainians to the countries of the European Union: factors of influence]. *Ekonomichnyi visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy "Kyivskiy politekhnichnyi instytut"*. 2014. № 11. S. 110-118. [in Ukrainian]
2. Pozniak O.V. (2016). Otsiniuvannia naslidkiv zovnishnoi trudovoi mihratsii v Ukraini [Assessment of the consequences of external labor migration in Ukraine]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*. 2016. №2. S. 169-182. [in Ukrainian]
3. Kliuchkovska I. (2014). Zvit pro rezultaty doslidzhennia mihratsiinykh nastroiv studentiv Lvova. [Report on the results of the study of migration attitudes of Lviv students]. Lviv : MIOK NU "Lvivska politekhnika". 2014. 107 s. [in Ukrainian]
4. Pro zainiatist naseleння : Zakon Ukrainy vid 02 zhovtnia 2019 r. №24 [On employment: the Law of Ukraine] / Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/5067-17> (data zvernennia: 04.11.2021). [in Ukrainian]
5. Pro zovnishniu trudovu mihratsiiu : Zakon Ukrainy vid 01 sichnia 2021 №49-50 [On external labor migration: the Law of Ukraine] / Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/761-19> (data zvernennia: 04.11.2021). [in Ukrainian]
6. Shchodo oplaty pratsi pratsivnykiv malykh pidpriemstv : Metodychni rekomendatsii vid 13 serpnia 2004 r. № 186 [Regarding the remuneration of employees of small enterprises: Guidelines] / Ministerstva pratsi ta sotsialnoi polityky Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0186203-04#Text> (data zvernennia: 04.11.2021). [in Ukrainian]
7. Pro oplatu pratsi : Zakon Ukrainy vid 31 veresnia 1995 r. №23-92 [About pay for work: the Law of Ukraine] / Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia: 04.11.2021). [in Ukrainian]

8. Pro zatverdzhennia Poriadku narakhuvannia peni ta yii splaty : Zakon Ukrainy vid 15 travnia 2007 «№ 223 [On approval of the Procedure for accrual of fines and its payment: the Law of Ukraine] / Ministerstva pratsi ta sotsialnoi polityky Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0552-07#Text> (data zvernennia: 04.11.2021). [in Ukrainian]

9. Sotsialno-profesiina mapa pratsenadlyshkovykh terytorii Sumskoi oblasti [Socio-professional map of redundant territories of Sumy region] / za red. N. Svitailo. Sumy : FOP Tsoma S.P., 2020. 106 s. [in Ukrainian]

10. Kompleksnyi portret pratsezdatoho naseleattia pratsenadlyshkovykh terytorii Sumskoi oblasti: sotsialni aspekty [Complex portrait of the able-bodied population of redundant territories of Sumy region: social aspects] / za red. N. Svitailo. Sumy : FOP Tsoma S.P., 2020. 198 s. [in Ukrainian]